

ПОПЛАРНА ПАПЕРИЋА

ОРОДНА АЛИЈАНСА ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштинског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михајлова 46/1

Уредница:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИЋ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 марта 1929.
БРОЈ 5 — ГОДИНА Х.

Власник: А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДЈЕР

Издава 1 и 15 у месецу. — Годинашња преглатва 48 дана. За иностранство 60 дана. Примерак 2 динара

Мишљење знаменитих људи о раду жена у јавном животу

Интернационални Женски Савез, преко Народних Женских Савеза, замолио је већи број познатих људи, да напишу своје мишљење о раду жена у јавном животу. Препуштено је било њиховој вољи, да ли ће дати опште мишљење по томе питању, или ће се ограничити на један карактеристичан део живота рада у једној држави. Из појединих држава има више одговора, а све одговоре публикује сада Интернационални Женски Савез у своме „Билтену“.

У овоме броју нашег листа доносило мишљење председнице *Чехословачке републике, декана Правошког факултета Универзитета у Паризу К. Бертелемјеа*, који је већ познати прелестница финскиотичких захтева, *председница Финског парламента Д-р П. Виркунена*, јер је Финска била једна међу првим европским државама, која је дала женска политичка права. У њим бројевима нашег листа објавићемо мишљења и осталих.

Т. Г. Масарик

Г-на Пламинкова, председница Чехословачког Женског Савеза, замолила ме је да изјавим шта мислим о суделовању жена у свима пољима јавног живота. Прву сам се брзано због велике своје заузетости, али она је устрјавала и ја сам се решио да напишем ове редове, који ми дају задовољство да изразим своје поверење у сарадњу жена у јавном животу.

Прво, моје уверење, које сам стекао за време свога дугогодишњег искуства и посматрања нашег националног живота, да је живота државних деловања жена да не поседују сувереност мушкарца над интелектуалном женом, ни суперприродности моралне и физичке — подразумевајући под тим речима живачне моћи. Мушкарци су само више развили моћ својих мишлица. Али по моме мишљењу, главна разлика, коју је природа учинила између мушкарца и жене јесте, што жена када постави питање, мора посетити један дуг период својим материнским функцијама и дужностима. Стога су још у самоме почетку цивилизације, мушкарци сами узели у руке да управљају целим јавним животом. Како су они томе послу могли посетити све своје време, без икаквог прекида, они су у извесној мери и успели целокупној цивилизацији мушки карактер. Да наведемо само један пример: жене не могу служити војску (узвукте не можемо узимати у обзир). Како је до сада војнички позив и рат био свуда признат као позив највише части, а он је био приступачан само мушкарцима, предност и рад изванредних жена — јавним тим фактом били су мање пенини. Али, стари милитаризам приближава се крају а о рату се мишљење мења, не само из моралних повода, већ и из чисто практичних — питање финансиско; стога сада вредност и права жене полако постају према томе за целим иста и подједнака као и мушкарца. Реско сам да жене физички није слабије од мушкарца. Да бисмо се у то уверили, довољно је да посматрамо њихове разнолике радове. Може ли се веровати и пр. да је настава у

школама или у децим забавништима мање заморна, него ношење једног тежког терета? Провести целу годину у школи без ваздуха и без звука, а затим нахав лецом, да ли то занимања захтева мање нервних напора, него што то тражи ма који мушки рад, па ма и најзаморнији? Да ли је лако бити стенограф, телеграфисткиња, дактилографкиња, или бора за децу? Родити снаке године по једно дете, родити пола густета дене, бити над њима ноћ и дан, провести половину свога времена само у кухињи или у домаћим бригама, у највише случајева скромног породичног живота, да ли су ове дужности лакше од дужности мушкарца? Један мушкарци ради осам часова, а затим он је слободан: он одлази да се одмара са пријатељима у кафану, клубове, или на разне састанке и т. д. — да ли је то теже од сталног, свакодневног монотоног рада његове жене?

Посматрао сам дуго година феминистички покрет и проблеме које он додирuje, и чини ми се да се за ово питање изговорило више глупости, да се использује више предрасуда, но за ма које друго питање. Није да ја слено обожава жене, већ ја само посматрам њихове односе са мушкарцима, и не дозвољавам даме обесну термини, који обилују у томе погледу у литератури „жена“, „љубав“, „удаја“, „пол“, „еманципација“ и т. д.

Пребаците ми се, можда, што ћутке прелазим преко женских недостатака. То не бих учинио, ако бих писао једно дело о феминизму и о проблемима који са њиме стоје у вези, али у овом чланку ово неколико напомена довољно је да покажу, зашто ја одобравам све напоре, које жене чине да постигну слободу и добију подједнака права са мушкарцима. Жене наравно имају своје недостатке, као и сви остали људи. — Ништа није савршено у нашој цивилизацији. Не дискутујем питање којој половини рода припада теже кривица за те недостатке у нашој земљи или у другим земљама. Ја се слажем са свима трезвеним присталицама женског покрета, признајући да су оправдани њихови напори за стицање права. Ја им желим успеха у њиховом раду.

Апри Бертегем

Политичка неспособност жена није вредна никога за време аристократског режима. Дужност управљана земљом била је резервисана само најкомпетентнијима и најискуснијима. „Државници“ су ретки. Тешко би се могло наћи и „жене државници“, и када би им претступ у владу био дозвољен.

Егзитивни је да жена није мање вредности од мушкарца. Она се само од њега разликује; али у разноликости, која се примећува код функција које обавља жене и други под људског рода, треба признати нештитију жена да врше неке дужности, за које је потребна извесна врта енергија.

Жене имају извесне способности, које немогуће мушкарцима, а исто је случај и обротно. Мање одлучна у резонавањима, мање постојања у одлукама, жена има више природних финеца, више проиницијивости; она је

осетљивија, подлеже више утицајима и префињаје је. Ове особине је чине одличним васпитачем људског рода. Али такође ове особине је нису створиле за управљање државним пословима. Такође мушкарци, пошто су се дочепади аугоритета својом силом, могли су га очувати зато што су способнији.

Сасвим је, мелутим, избор питање женског права гласа и азбуг жена за провинцијале и општине управе. Модерна демократија тежи да здружи цео народ, подразумевајући ту и оне који нису способни у управљању јавних послова. Било да се право гласа сматра као једно право, било да се сматра као вршење једне дужности, у једном и у другом случају жене имају потпуно право што захтевају да им се да. Ако је то једно право, провинцијалности захтева да се њихови захтеви задовоље. Ако је пак једно дужност, није ни мало паметно так одржати је да се из те дужности оне искључе, с обзиром да се даје приступ свима мушкарцима.

Чујовато је да су Французи мање наклонени овој идеји од осталих народа, када њихов устав даје слабу улогу праву гласа: он признаје праву маса улогу да изабере представнике али не и да санкционисају идеје. Мелутим, народи који се нису плашили бар партијене директне владавине, и који су признали било референдум, било плебисцит, дали су женама право гласа и ја им то потпуно одобравам.

Ми сви мислимо да ће Францускиње, које су се за време последњег рата показале изнад сваке хвале, добити бар право да гласају и да буду биране у самоуправама и општинама. Парламентаристи, вероватно у бризи да избегну једну конкуренцију за места која теже добити, вероватно више за свој лични интерес, до што жеље да у тим местима утине какве услуге, били су до сада гласачи за опште жеље.

Општине и окрузи баве се готово искључиво бригом да обезбеде приватан живот; зар се може веровати да би ту жене лошије вршиле своју функцију но што је врше мушкарци? Зар немалу ову интересе да подједнаку буде делом организација, да поимае добро расподељена, да женом не буде занемарена, да путеви буду добри, да тргови, цркве и школе буду добро одржавани? Мање политичке и општинекој управи даде неминовно један напредак. Ко зна да ли утицај жена није одређен да нас остави беој организација да постане тиранија гласача?

И напослетку једна земља, која се поноси својим признањем које одаје породичноме духу, може ли још дуго толерирати да се при изражавању општег народног мишљења, мишљење матера и супруга не сматра ни мало важним, када је у породичном отањству она скоро све?

Д-р теологје Павао Виркун

Године 1906 Финска је добила закон, којим је женама признана сва политичка права. Од тога доба су жене добивале при свима изборима један број женских посланика, које су заступале интересе жена у парламенту. Највише број женских посланика био 28, дакле приближно 10% од броја мушких посланика.

Женски посланици су били раздељени у свима странкама, изумијајући комунисте. Процесно су били најви-

ше заступале у социјално-демократској странци. У сваком изборном раду свака странка кандидује бар по једну жену, али не изгледа да све жене гласају за женске кандидате, јер би иначе многобројни гласови жене могли изабрати већи број жена за посланике.

Моје тврдо уверење је — говорим из искуства свога дугогодишњег парламентарног рада — да су жене у великој већини часно решиле своју важну задату као заступнице народа и показале су много достојанства и стручнога знања. Поједине су заузимале тако одлична места у кругу парламентарног рада, да су биле у разним временима председнице следбених парламентарних одсека: одсека за културне задатке и одсека за радничка питања.

Ко зна како је важна улога практичног рада одсека физичког партијена, њему мора бити јасно да су те жене биле одличне раднице и да су узимале највише поверење, јер је у њиховим рукама било председничко одсека.

Жене посланици су се наравно у првоме раду — ванредним таквим питањима, која су тангирали њихов пол, као што су питања породице, школства, васпитања, и социјално питање али су се појављивале парламентарне и даље се такоре зајављивале, са великим интересовањем за питања која су изван сфере њихових личних интереса.

Све политичке странке сене суделовале жена у парламенту, и без двоумљења је да су придобиле финске жене, као држављанке и гласачи, а и тако и као парламентарке, так важан појачање животу државе, да ни најмање не изостају за становитиштем мушкарца.

Енглантин Џеб

17 децембра 1928 умрла је у Женева Енглантин Џеб, познати секретар Британског Фонда Деце Заштите и председница Интернационалног Савеза Деце Заштите. Први карактерног интернационалног рада били су када је за време другог балканског рата посетила Македонију у име македонског *Relief fund*.

По савршетку светског рата, Енглантин Џеб је била међу оснивачима покрета борбе против гледи које је био циљ да помогне стицању благодете коју су организовали савезници. Из ове организације развио се „Save the Children Fund“ који су Енглантин Џеб и њена сестра Г-на Бајстер покренуле априла 1919. покрет без икаквих политичких тенденција које нам карактеришу слична друштва. Јануара 1920 иницијативом Енглантин Џеб, створен је при Међународном Одбору Црвеносног Крста Интернационалног Савеза Деце Заштите, затим Интернационални Комитет за Помоћ у Бериу и Фонд Деце Заштите у Лондону. Доцније је Енглантин Џеб била у активној вези са Лигом Народа као представник Савеза при Лигином Комитету за Заштиту Деце.

Страшне и незаслужене патње дате су у гледином годинама које су наступиле после рата, дубоко су пекле њену душу. Она је горко осећала контраст те беле поред несмислене раскоши у појединим деловима правдова и одала се са највећом дубављу дужности подизања народа довести за ту несрећу. Озвиз на апел био је огроман. Ватикан и проте-

омладињу и за ову, која чека да се испразни због места. Стога би требало сабрајати успешне стручно нешколоване малолетника за без-професионалне раденице, такозване помбне раденице. Врхунце за по-зију је добио на основу тога, да ако је будући позив центар целокупне наставе, а то се може постићи само у напредним школама за спремање за позив. Тај принцип је већ спроведен у стручним школама за неке занате, а у Америци, нарочито у држави Wisconsin, постоје праве, уметничке школе.

Директор статистичког државног урета у Берлину, Dr. Platzer, дао је ово мишљење: Не треба се бојати да би у будућности недостајали радне снаге. Поспрате прилике, нарочито опадане поробија, измениле су знатно пирамиду становништва, тако да одра-вљају недостатак радне снаге, а број младих радних елемената, а број младих зреле спремање за ступање у занат и индустрију ће за неколико година опасти, и продужеће школске обавезе би тај број још смањило. Прив-лећи омладину у занате и индустрију извршава се досеком тим што се одлажу основне школе, а такође и што ће број омладине са сена, која ће ступати у занате и индустрију бити већи. Тиме ће полиповредити изгубити знатан број радне снаге, а жене ће бити у њој још више за-послене него што је то већ да сада суна.

Професор Едуард Спрингер био је следбени мишљења: Продужење школске обавезе може се спроводити само ако се темељно реформише пе-дугопна основна настава у коме сми-слу да та настава добије највише знача-ја са реалним животом. И ако се школ-ска обавеза продужи, нека се само онај напредни продужи да се нешто го-дишње посепена сна практичном радом.

Француска секција Удружења се такође бавила тим питањем на више седница и нарочито је занимљиво мишљење, које је дао Алберт Томас, директор Интернационалног бирова рада и председник француског Друштва за социјалну реформу. Он је изјавио: Нега нарочито радује што је дошао предлог да се дискутује о томе проблему са немачке стране, јер је познато да је баш у Немачкој шкољство на завидној висини. У Француској постоји школска обавеза до 12 година или до 14 година, а у Немачкој до 12 година, ако поднесе прописне школске сведоче. У највећем броју држава — Немачка, Аргентина, Белгија, Данска, Енглеска, Ирска, Италија, Чехословачка, Јапан — је законита старост за пријем деце у рад 14 година. У неколико земаља — Јемен, Јерменија, Јужна Африка, а такође — важи 15 година. Три интернационалне конвенције одређују старосну доба са 14 година. Вашингтонској конвенцији из године 1919, која одређује највише доба за пријаме деце у привредни рад од 14 година, разликујући је до 14 и 15 година, могућу која је мисао да се примени до 14 година, као што су Белгија, Велика Британија, Швајцарска, Чехословачка; само Француска до сада није уинила никаквих корака у томе правцу. Највећа затрпка, што Француска још није ратификовала ове конвенције је у томе, што је мисао да се примене до 14 година на основној школи, јер би иначе настала празнина једне године између сарцетке школе и почетка ступања на рад. Важност продужења школске наставе је већ дуго теоријски при-зната. Потешкоке, које се појављују за практично извршење, нису непобед-ливе, нарочито, што се односе на долазак нису пронаћи тој реформи. Продужење школске наставе још за једну годину не би у Француској отргнело буџет, јер је сенат својој анкети из године 1921 већ конста-товано да се знатно смањило број школ-ских обавезника услед опадане по-порице за време рата. Због тога не треба се бојати да број нових уеничких снага, и то нарочито само за велике варове. Друго финанси-ско питање је питање породичних додатака. Пошто деца не би зарав-љавала, погоршао би се материјални

положај многих породица. Због тога би морала држава и општине давати материјалну помоћ породицама. Финансијски ефекат тих помоћи би требало прво спремити. Продужење школске обавезе у овом случају не би било одговорно. Можда би се то продужило у полиповредити регуларно на тај начин да се до-вољаво деци за извесне полске рад-не одуство, а изгубљено време надокнадити би се после 14 године. Жалосне последње ствирне раног завршетка школовања се показују у овом случају нарочито јасно.

Народни посланик Бертол рефе-ренсу је о резултату једне анкете на којој су учествовали предстваници министарства просвете, народ здрав-ља, предстваници велике индустрије, радништва и земљорадња. Сви ти предстваници су се изјаснили да тр-говачки интереси не би могли да се по-своју обавезу од 13 до 14 година, а да се после основне школе продужу-је са школовањем за позив. Да са-дашња школска обавеза до 13 године није довољна, показује нарочито у-често велики број анафитета у француској војсци. Велики потешко-пу за спровођење продужења школ-ске обавезе види Бертол исто тако као Томас у томе да би многе по-порице због отпадане деце зараде материјално трепале. Али, деци рад је потребно свакојко редуцирати на минимум и увести породичне до-датке. Зарада деце од 12 до 13 го-дина постоје у просеку од 10 до 100—150 франка и хрне, у рудници-ма зараде 12 годишња деца по 14 франка дневно. Анкета је кон-статовала да је тежиња веза међу до-бром децом зарадом и рањаном. У угљеним рудницима, где је зарада деце нарочито добра, су породици-ма по 150% већи него у другим дистрик-тима. Предстваници велике индустри-је су се изјаснили за продужење школске обавезе из физиолошких раз-лога, а омладина им била и боље интелектуално развијена и ви-вољног карактер отпорнији. Они су само мишљења да би требало одржа-вати своје законе, док не дође до ре-форме, кад неће бити више 1933 године, кад неће бити више послова на ро-вудна поробија као за време рата. Ако би се одмах спровела та ре-форма, то би се остео задисало на-рочито индустријску и ткачку ин-дустрију, где је сада 5% од све за-послене деце, а у текстилној по-стоје 150% већи него у другим дистрик-тима. Предстваници велике индустри-је су се изјаснили за продужење школске обавезе из физиолошких раз-лога, а омладина им била и боље интелектуално развијена и ви-вољног карактер отпорнији. Они су само мишљења да би требало одржа-вати своје законе, док не дође до ре-форме, кад неће бити више 1933 године, кад неће бити више послова на ро-вудна поробија као за време рата. Ако би се одмах спровела та ре-форма, то би се остео задисало на-рочито индустријску и ткачку ин-дустрију, где је сада 5% од све за-послене деце, а у текстилној по-стоје 150% већи него у другим дистрик-тима.

Интернационално Удружење за Социјални Напредак се темељно спре-ма за дебату о томе проблему и по-слало је опширна питања свима сво-јим секцијама, да се одговоре по-слима сагласности, у томе да се можда понови реформа у социјалном и еко-номском погледу за собом. По то-ме видимо како се велика важност поже на то питање и у истини можемо сматрати факат да се по-свећује тако велико интересовање једноме делу деце, а у овом случају, да и надамо се да ће и-нак доћи време, кад ће се прису-тијати практичном извођењу теориј-ских истина.

Скупштина Удружења Универзитетски Образованих Жена

На дан 24 фебруара ове године одржана је у просторијама Женског Клуба прва редовна годишња скуп-штина У.О.Ж. Скупштина је отворила председ-ница Удружења г-ђа Паулина Лебл Албада и укратко изнала потребу и значај једног оваквог удружења. Нарочито је истакла да је за наше младо удружење од велике користи што је члан једне тако моћне ор-ганизације, као што је Интернацио-нална Федерација Универзитетски Образованих Жена.

Скупштина је поднела скупштини из-вештај Управног Одбора у коме је детаљно изложено преглед годишњег рада. Чим је Удружење добило сво-ју правну форму, отпочело је рад на остварењу циљева предвиђених правилима. Првих дана по оснивању

Удружење је извршило програм ра-да. Да би одговориле своме глав-ном задатку, наше чланице одржале су неколико конференција на На-родном Универзитету у корист на-шег Удружења. Такође, прилично је број одржаних срана наших чланица одржан је у корист дру-гих друштава. Листа пријављених предавања од прошле године није још испривана. Удружење је прире-дило и једно вече на Народном У-ниверзитету и савало трије конфе-ренције, на којима су третирана пи-тања омадних тавариј интересе жене.

Удружење је почело да ради на статистици стручног, културног и социјалног рада У.О.Ж. Како је наше Удружење члан Ин-тернационалне Федерације У.О.Ж., то смо и ми учествовали на Консе-ју одржаном у Мадриду септембра 1928 године, где смо изјаснили своје ми-шљење, а г-ђица Др. Јелена Петровић. Пред-седница ју је поздравила добродош-ликом и честитала на успеху, које је наше удружење постигло. Записник садржи 37 тачака, по којима је до-нета резолуција. — Јелена Мишић Големовић поднела је својој скупштини предлог да се одржи рад у Конста-ној. Председница изјављујући да је чланице имају права учешћа на свима конкурсима за стипендије, које расписује Инт. Фед. и остале држа-ве, које су чланови Федерације. Чла-ницама нашег Удружења даје се ле-по и обилато поље рада.

Потом је поднела извештај Надзор-ног Одбора о стању благостаје. Цело-купан прорачун износи сума од 5759 дина, по одбитку свих расхода оста-је сума од 3283 дина.

Секретар Удружења г-ђа Р. Сте-фановић чита Правилник у коме се утврђују везе пододбора и Удру-жења, а такође и везе са осталим др-жавама.

Како многе од управних чланица нису више у Београду, или су спреч-ене да активно учествују у раду овог Удружења, то је управа пољу-пала новим чланицама, г-ђама Др. Ш. Палић, Р. Чубриловић, М. Илић, Ш. Попелић, З. Каснар Караџић, М. Војновић, Љ. Марковић, З. Нешковић и В. Толдуровић.

Прешло се на последњу тачку дневног реда. Г-ђа Чубриловић пред-ложила је да се пред доношењем чиновничког закона треба предузети живу акцију да се удатим женама дају још додатак. Удружење је при-хватило предлог и помоћи ће сваки рад у том правцу.

На крају са задовољством се кон-статовало, да ако је Удружење тек у оснивању, а са прилично малим бројем чланица (свега 108), ипак су-дели по знамах, велики позитивни резултати с правом се очекују.

Последице херојске жене

У Француској се већ сада спремају да прославе на најзначајнији начин 500 годишњицу ослобођења Орлеана које је за вичита времена спојено са ослобођењем и помоћи је сваки рад у том правцу.

На крају са задовољством се кон-статовало, да ако је Удружење тек у оснивању, а са прилично малим бројем чланица (свега 108), ипак су-дели по знамах, велики позитивни резултати с правом се очекују.

chop, који је био њен велики непри-јатељ, 24 маја 1431 године била је осуђена на смрт на ломачи, ако се не би одрекла својих „грехова“. Из-ломљена од неучувљивих и ужасних мука процеса, потиснала је изјаву да се одлучи свим својим деци. На то су ју изнели сржну крљуц лажи до-живљеном робљом. Али брзо на то се тргла и изјавила да ју је била из-јава изнуђена и због тога су је спа-лило 30 маја 1431 године на тргу у Rouen. Краљ Карло VII је увео го-дине 1466 „ревиизију њеног процеса и на основу својих својих деци. На то су је католска црква испривала грешку. Папа Пије X прогласио ју је 30 маја 1920 године за светницу. Тако се трагично завршио један хе-ројски живот жене и посмртне ча-сти, које ју је указао Карло VII и католска црква не могу избрисати из историје.

Херојски живот Jeanne d'Arc-ове дао је многим великим писцима на-дахнуће за лепа дела (Voltaire, Schil-ler, Shaw).

Белешке

Прва муслиманка — диплома-рин правик. На Универзитету у Бео-граду ови дана је дипломирала на Правном факултету прва муслиманка у овом крају — *Хидеје Нур-ић*. Искрено честитамо младу му-слиманку на постигнутом успеху и надамо се да ће од њеног напора, који је уложила у студије, имати користи и остали муслимански женски сект и да га она неће заборавети.

Институт Марије Кирп. У Енгле-ској је основан један институт под овим именом, за лечење жене које су оболеле од рака. Овај институт је основан комитет за испитивање болести рака Лондонског Удружења Женског Лекара. Овај ин-ститут се бави већ три године лече-њем рака помоћу радума. Болес-ници долазе из свих крајева земље да овде одрже лечење, и комитет има сада велику зграду да центра-лише све болеснице.

Интернационални Женски Савез одржаће у Лондону од 26 априла до 9 маја седницу управног одбора и одржаће конференцију за свима-тама и конференцију селанкама из различитих земаља. Два јавна збора одржаће Савез 30 априла и 2 маја; једном ће председавати Др. Огилви Гордон, а другоме Др. Алисе Соло-мон. 6 маја биће Интернационална женска забавна, на којој ће се изме-ђу осталог одржати и седница свих чланица, која ће издати своје годишње историјски споменици.

Жена свештеница. Г-ђа Гертула Шефер је јене, добила је дозвољу да може проповедати као пастор. Ово је прва жена у Немачкој, која има дозвола да држи проповеди.

Успех рада Лиге Жена Бирача у Америци. Нама добро позната ор-ганизација Лига Жена Бирача у Сједињеним Државама, у последње време нарочито много истине резултате својих успеха, који су се јасно показали приликом последњих избора у Сједињеним државама. Утицај Лиги на те изборе био је веома јак. На ли-стама 38 држава налазе се 146 жена, што чини 20 више но за време по-следњих избора 1927 и 1928 године. Двадесет жена су већ по четврти пут изабране, 61 жена је понова из-абрана. Днаес има у Сједињеним А-меричким Државама 15 жена сенатора.

Пригод за Фонд Листа. Г-ђа За-рета Ковачевић, пр. председница На-родног Женског Савеза из Загреба, при-ложила је за лист 100 динара. Али-анса Женских Покрета најзадничје захваљују на овоме пријдоју.